

Kui palju maksavad psüühikahäired?

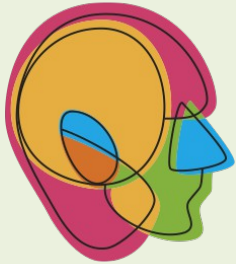
Kenn Konstabel

Seminar “Vaimse tervise avalik häbimärgivaba käsitlemine”
(29.05.2015)

SOTSIAALMINISTEERIUM

Küsimuse püstitus: Kui palju maksab vaimne tervis?

Indiviidi perspektiiv: kui palju on väärt (maksab) minu vaimne tervis?

Ühiskonna perspektiiv:

- (1) Positiivne tervis: kui palju võidame, kui suudame rahvastiku vaimset tervist veelgi paremaks muuta?
- (2) Ennetus: kui palju hoime kokku, kui õnnestub N% vaimse tervise häiretest ära hoida?
- (3) Ravi: kui palju maksab psüühikahäirete ravi ja ravimata jätmine?

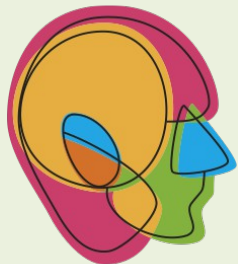

SOTSIAALMINISTEERIUM

	Hooldamisega seotud kulud	Tootlusega seotud kulud	Muud kulud
Kannatajad	Ravi ja teenuse tasud/ maksumus	Töövõimetus, kaotatud sissetulek	Meeleheide, kannatused, ravi kõrvalmõjud, enesetapp
Perekond ja sõbrad	Mitteametlik hooldamine	Töölt puudumine	Meeleheide, isolatsioon, stigma
Tööandjad	Panus ravisse ja hooldusse	Vähenenud tootlus	-
Ühiskond	Psühhiaatrilise ja üldise tervishoiuteenuse pakkumine (maksustamine/ kindlustus)	Vähenenud tootlus	Kaotatud elud, ravimata haigused (vastamata soovid), sotsiaalne kõrvalejätetus

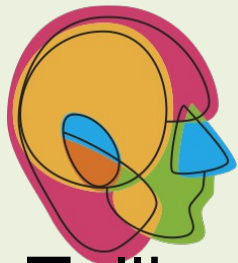
Miks lugeda raha?

- * Poliitikate kavandamine (nt rahavoogude ja tegevusfookuse mõistlikum suunamine: ravi vs ennetus; valik erinevate haigusrühmade vahel)
- * Kulude kokku hoidmine (nt vähendada ravikulusid)
- * Tulude suurendamine (nt suurendada tööjõu efektiivsust)

SOTSIAALMINISTEERIUM

Miks lugeda raha(2)

Tallinna harta (WHO Euroopa piirkond, 2008):
liikmesriigid kohustuvad ...

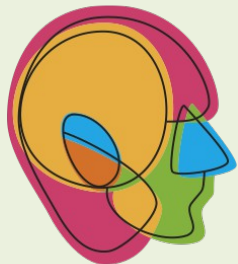
- **edendama läbipaistvust ja võtma vastutuse** tervisesüsteemide toimimise eest, et saavutada **mõõdetavaid tulemusi**;

→ Eesmärk on tõenduspõhisus, sh (kuid mitte ainult) avaliku raha mõistlik kasutamine ja jaotamine, mitte ainult rahalugemine

SOTSIAALMINISTEERIUM

Viletsa vaimse tervise põhjused

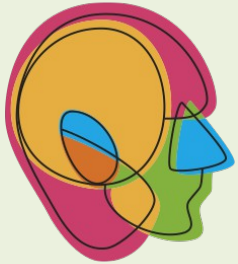
Kuivõrd vaimne tervis on üldse mõjutatav? Kas parema rahajagamise abil on võimalik midagi muuta?

- Geenid / keskkond
- Rahvastiku vananemine jm demograafilised protsessid
- Traumaatilised sündmused
- Elustiilivalikud (nt psühhotroopsete ainete tarvitamine; stress)
- Majanduslikud tingimused (nt tööpuudus, võlad)

SOTSIAALMINISTEERIUM

Kas pea asi ja jala asi on eraldi asjad?

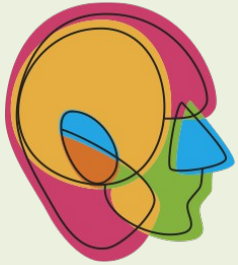
Vaimse tervise hädad ei ole “kergemad” kui füüsilise tervise hädad. Vaimne ja füüsiline tervis on üksteisega seotud.

- Kehalise aktiivsuse ja toitumise mõju vaimsele tervisele
- Psüühikahäirete mõju füüsilisele tervisele (nt depressiooni puhul madalam luutihedus)

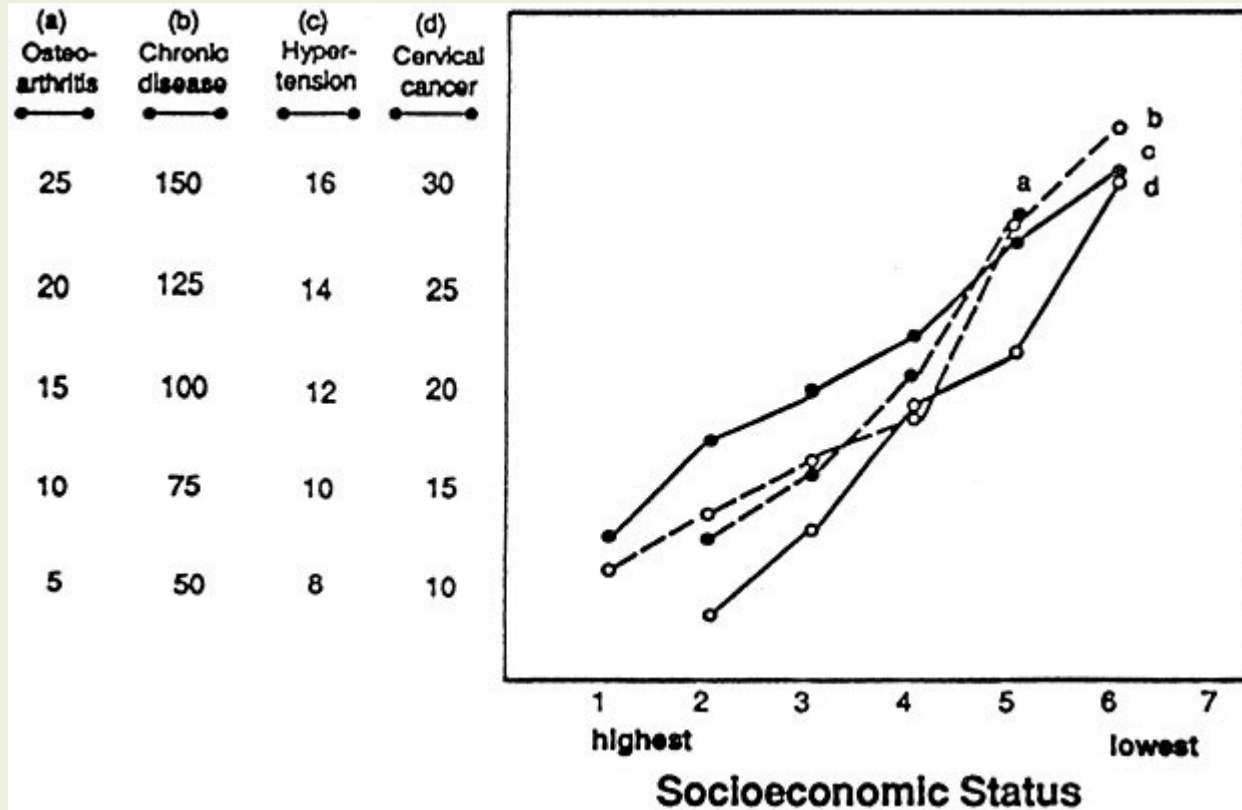

SOTSIAALMINISTEERIUM

Sotsiaalmajanduslik staatus ja tervis

Psüühikahäirete levimus

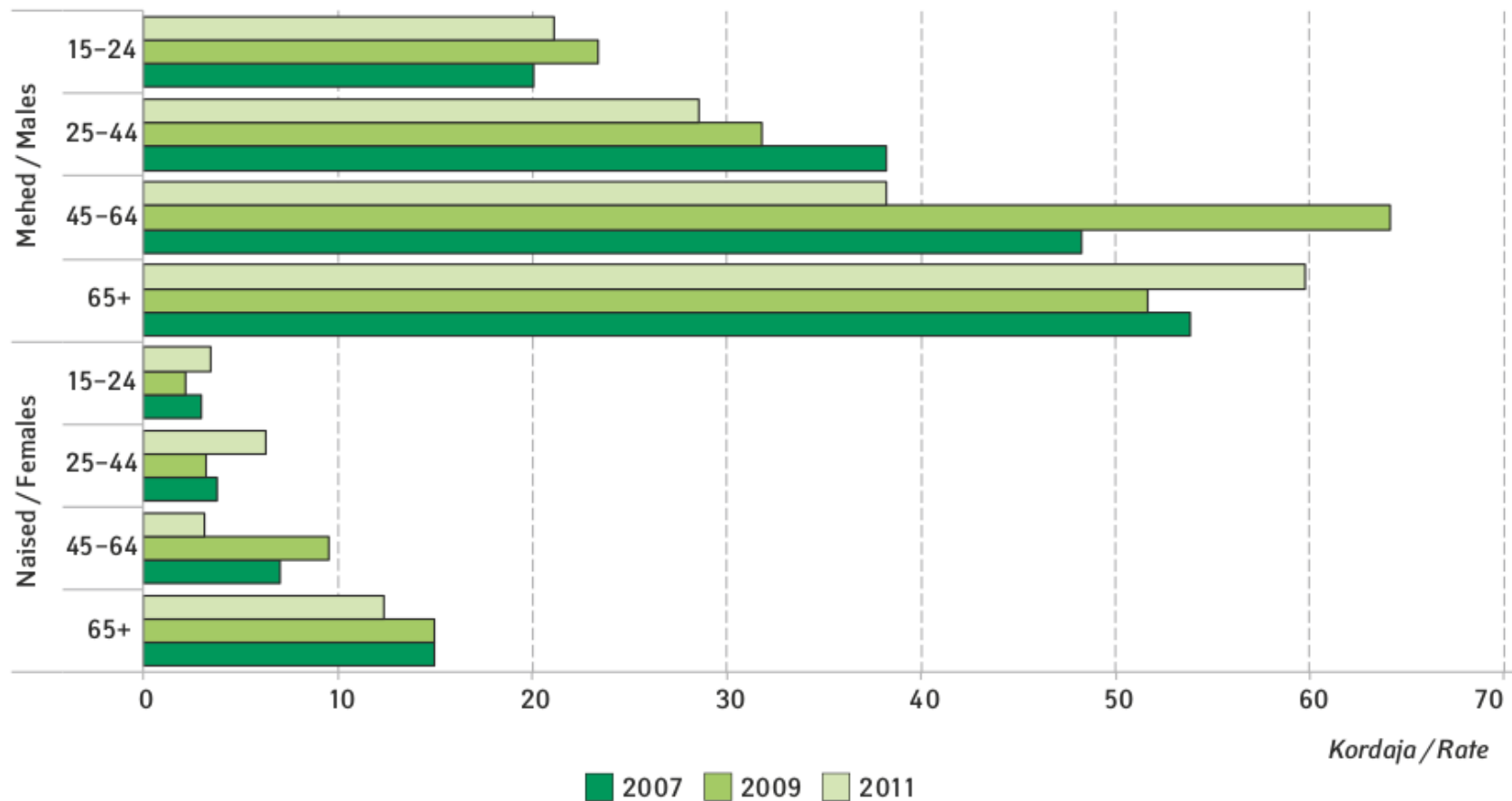
- Kasvava tähtsusega terviseprobleem kogu maailmas.
- Euroopa olukord 2011: vaimse tervise häirete 12 kuu levimus 38 protsenti: 165 miljonit inimest, kes on ühe aasta jooksul kannatanud mõne psüühikahäire all.
- Levinumad neist on ärevushäired (foobiad, paanikahäire ja sotsiaalfoobia), samuti unetus ja depressioon. Kaotatud eluaastate arvu järgi hinnates olid kõige suuremat kahju tekitavad häired depressioon, dementsus ja alkoholsõltuvus.

SOTSIAALMINISTEERIUM

Suicide mortality per 100,000 inhabitants by sex and age, 2007, 2009, 2011

Table 6 Number of persons with disorders of the brain in Europe, 12 previously reviewed disorders including e

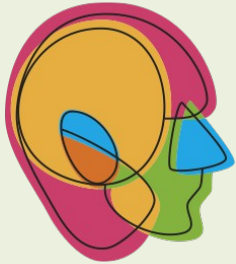
Country	Addiction	Anxiety disorders	Brain tumor	Dementia	Epilepsy	Headache	Mood disorders
Austria	254,208	1,134,750	4355	107,248	41,039	2,461,585	547,449
Belgium	319,436	1,434,699	4770	151,840	53,116	3,171,911	691,778
Bulgaria	233,378	1,040,593	4463	85,014	37,062	2,335,836	501,200
Cyprus	25,881	108,938	193	6852	3935	247,292	51,604
Czech Republic	331,229	1,449,842	4938	105,773	51,483	3,315,501	693,194
Denmark	161,058	725,934	2712	83,202	42,064	1,609,348	349,162
Estonia	48,643	181,590	523	15,442	5964	403,994	87,238
Finland	156,745	712,217	2569	109,802	27,292	1,573,363	343,060
France	1,865,389	8,417,762	27,181	968,911	349,468	18,094,464	4,054,124
Germany	2,435,139	11,101,740	35,993	927,272	400,831	26,001,183	5,408,460
Greece	343,860	1,531,323	7235	145,361	26,002	3,379,432	741,574
Hungary	307,288	1,368,604	3805	111,702	49,070	3,063,944	656,494

Gustavsson et al 2011, European Neuropsychopharmacology

SOTSIAALMINISTEERIUM

Kulud psüühikahäiretele

- Psüühikahäired moodustavad Eestis 8–9% haigestumuse tõttu kaotatud eluaastatest, mis teeb igal aastal kokku üle 12 000 inimaasta.
- Psüühikahäiretega seotud kulud moodustavad 3-4% protsenti Euroopa maade rahvuslikust kogutoodangust ning ainuüksi depressioon röövib ELi maades üle saja miljardi euro aastas. (Mari Amose hinnangul 2009 tähendaks see Eesti SKT-d arvestades 7,2-9,6 miljardit krooni aastas e. 460-610 miljonit eurot – praegu ilmselt rohkem).
- Enamik sellest summast ei kulu raviks, vaid ühiskonnale tekkinud muude kulude katteks.

SOTSIAALMINISTEERIUM

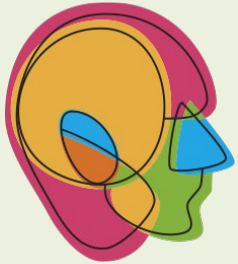

Table 4 Comparison of 2010 and 2004 estimates, excluding diagnoses and indirect costs that were not included in the EBC2005 study.

	Estimates in 2010			Estimates in 2004		
	Number of subjects ⁵ (million)	Costs per subject ³ (€PPP, 2010)	Total costs (million €PPP, 2010)	Number of subjects ⁵ (million)	Costs per subject ³ (€PPP, 2010)	Total costs (million €PPP, 2004)
Addiction	15.5	4227	65,684	9.2	6229	57,275
Anxiety disorders ⁷	61.3	1076	65,995	41.4	999	41,372
Brain tumor	0.24	21,590	5174	0.14	33,907	4586
Dementia	6.3	16,584	105,163	4.9	11,292	55,176
Epilepsy	2.6	5221	13,800	2.7	5778	15,546
Migraine	49.9	370	18,463	40.8	662	27,002
Mood disorders ¹	33.3	3406	113,405	20.9	5066	105,666
Multiple sclerosis	0.54	26,974	14,559	0.38	23,101	8769
Parkinson's disease	1.2	11,153	13,933	1.2	9251	10,722
Psychotic disorders ⁶	5.0	5805	29,007	3.7	9554	35,229
Stroke ²	1.3	21,000	26,641	1.1	19,394	21,895
Traumatic brain injury ^{2,6}	1.2	4209	5085	0.71	4143	2937
Total	178.5	2672	476,911	127.0	3040	386,175

¹Referred to as "affective disorders" in 2005, ²includes only incident cases in 2010, ³weighted mean from all countries and diagnoses

⁵including also persons with zero costs, ⁶excluding indirect costs, ⁷excluding PTSD.

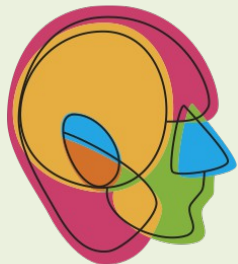
Otsesed ja kaudsed kulud

- Otsesed kulud: ravi, raviteenused, hooldus
- Kaudsed kulud: töövõimetus ja töölt puudumine (üle kolmandiku töölt puudumistest on seotud vaimse tervise häiretega), kaotatud sissetulek, vähenenud produktiivsus, patsiendi pereliikmete kannatused (viimase majanduslikku mõju on muidugi peaaegu võimatu hinnata).

SOTSIAALMINISTEERIUM

Kaudsed kulud (2)

Depressiooni näide

- mõju füüsilisele tervisele
- keskmiselt 50% suuremad kulud tervishoiuteenustele
- vähenenud tootlikkus
- lähedaste stress

SOTSIAALMINISTEERIUM

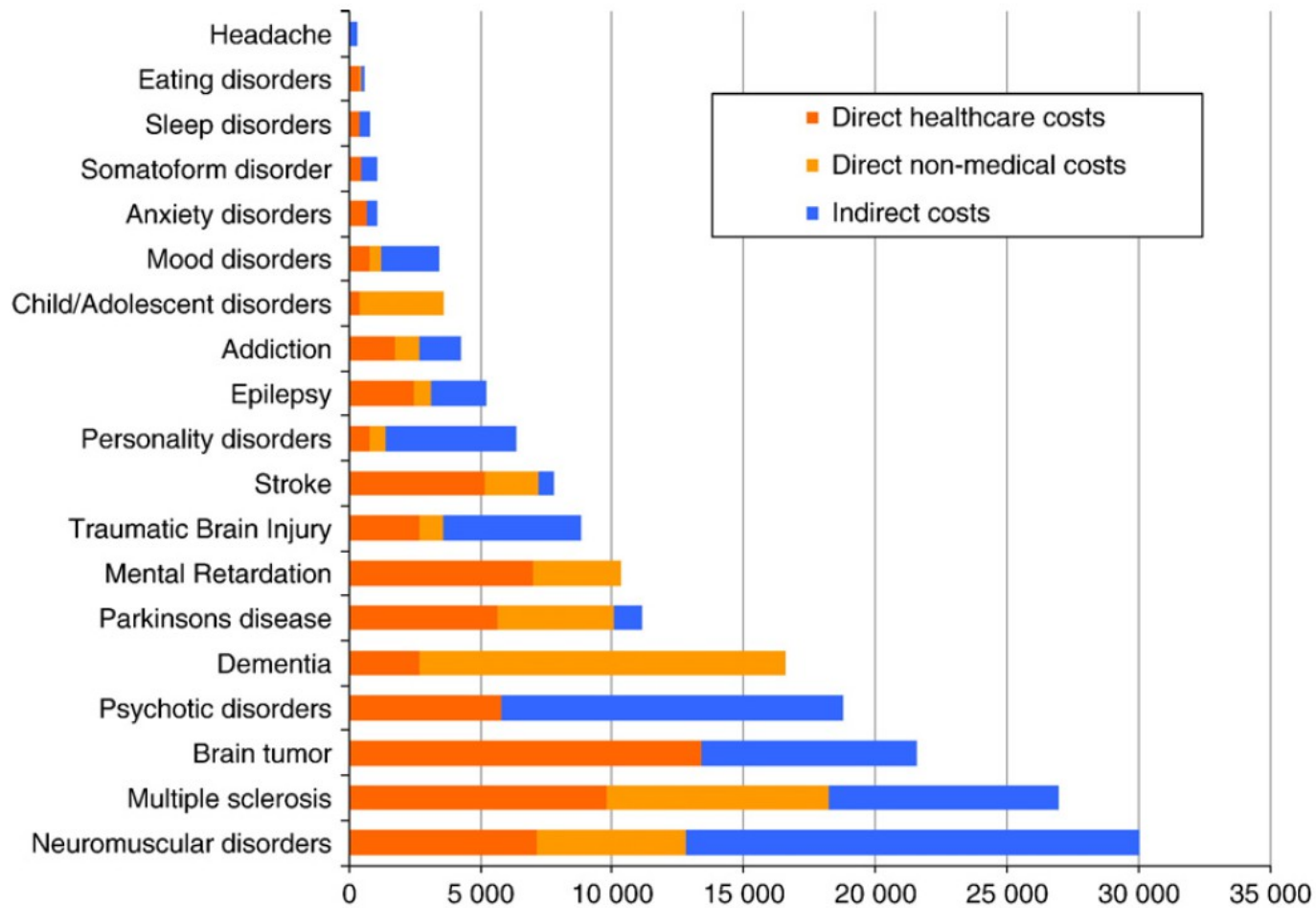

Figure 2 Cost per person by type of cost (€PPP 2010), all disorders.

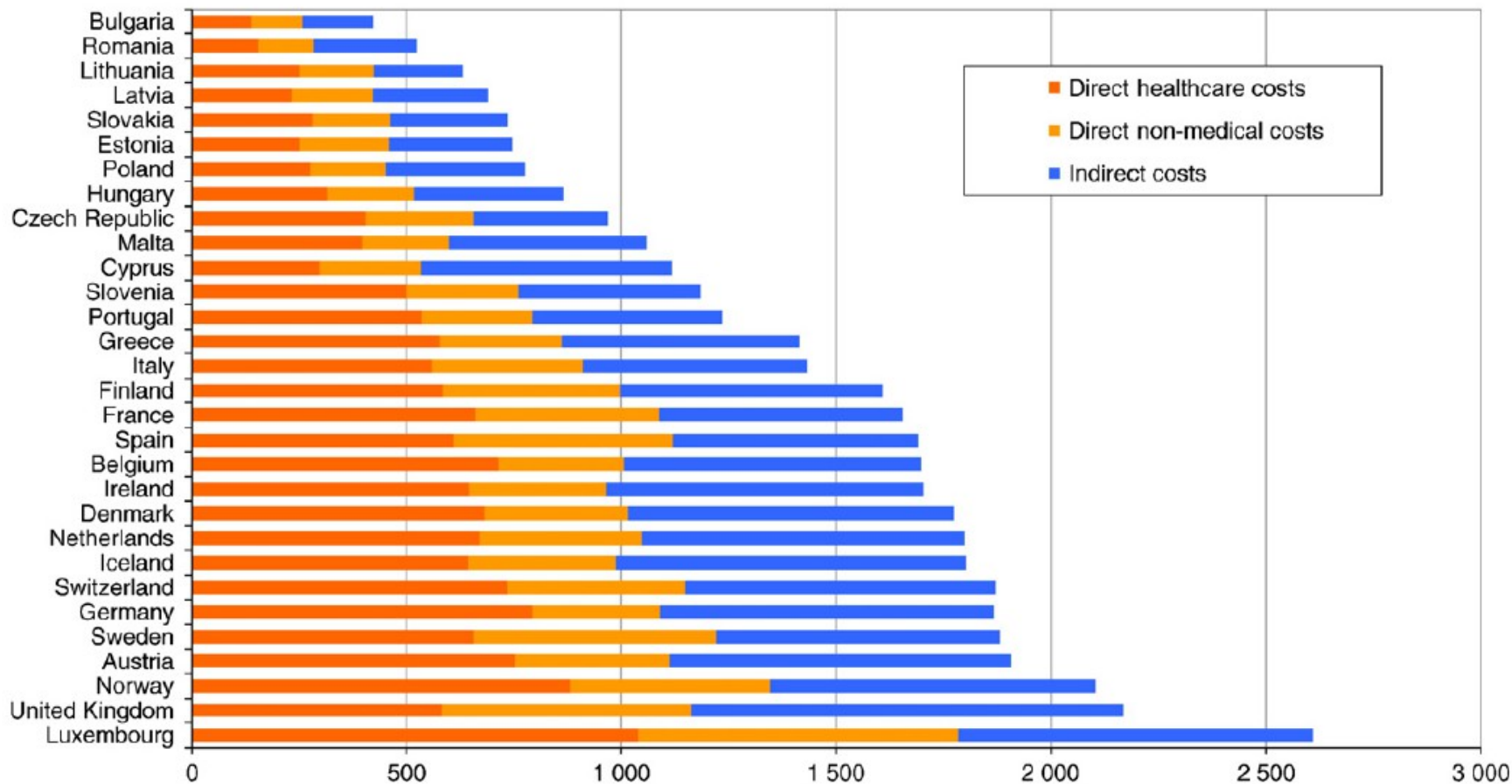
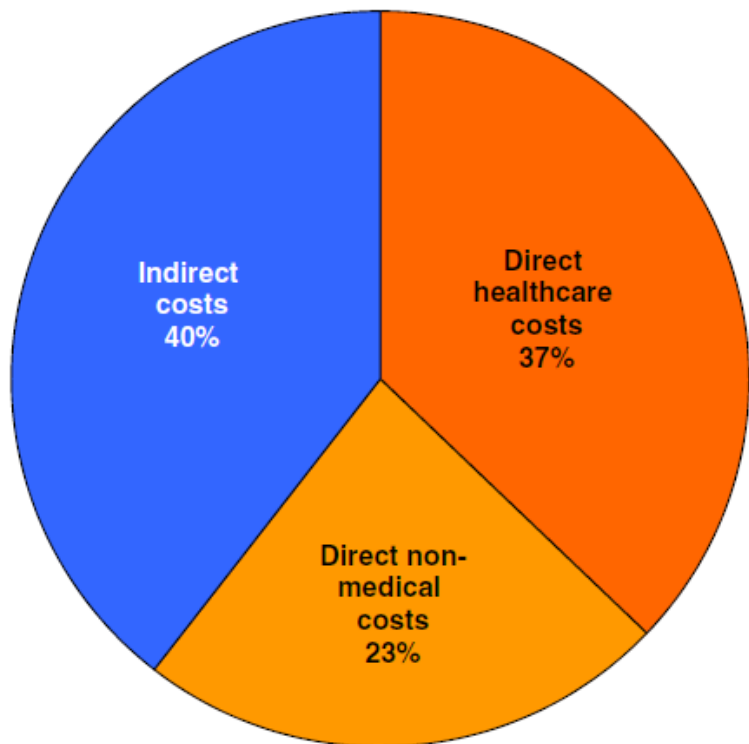
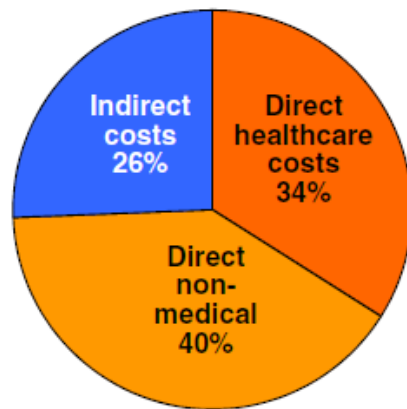

Figure 4 Cost per capita of all brain disorders (€PPP 2010).

A) Total disorders of the brain

B) Neurological disorders

C) Mental disorders

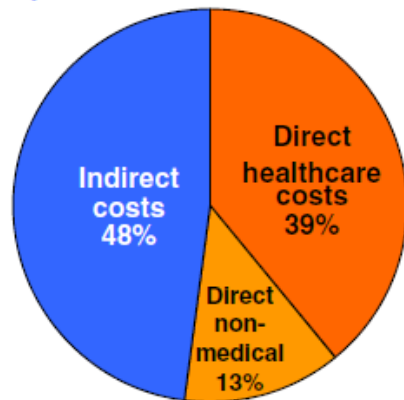
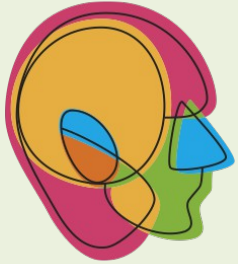

Figure 5 Distribution of costs.

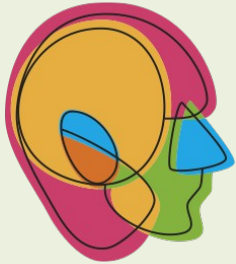
Vaimse tervise sekkumiste kulutõhusus

Näide uuringust: Reinap, Marge; Lai, Taavi;
Janno, Sven; Tamme, Teele; Tamm, Merle
(2005). Cost-effectiveness of mental health
interventions in Estonia. Tallinn: Healthcare
Society

SOTSIAALMINISTEERIUM

Veel küsimusi

Ennetus vs ravi; ennetuse tõhusus ja selle mõõtmine

Ravi kättesaadavus; hoiakud psüühikahäirete ravi suhtes mõjutavad ravile pöördumist

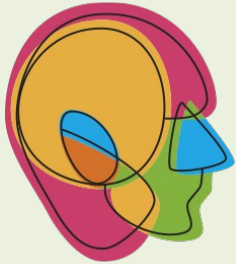
Ajaplaanimine (nt ühe patsiendiga 20 teraapiaseanssi vs 4 patsiendiga à 5 seanssi)

Uuringud, millest on kasu

SOTSIAALMINISTEERIUM

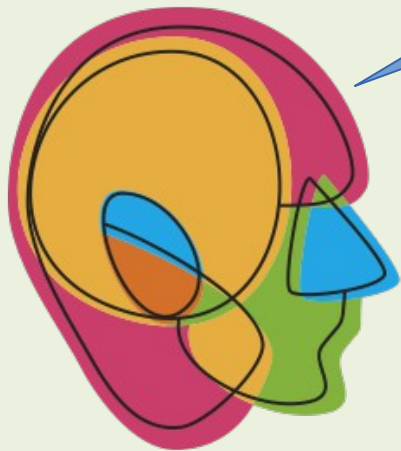
Kokkuvõtvat

- Vaimse tervise kulud jagunevad otsesteks (ravi, ravimid) ja kaudseteks
- Kroonilise stressi ja majandusliku staatuse mõju
- Sekkumiste kulutõhusus
- Oluline on kulutõhusust tõenduspõhiselt hinnata (Tallinna harta, 2008), aga see ei tähenda kõik poliitikaotsused saaks taandada kulutõhususele

SOTSIAALMINISTEERIUM

Aitäh kuulamast!

peaasi.ee
Pole hullu!

SOTSIAALMINISTEERIUM

